

Гарасимлюк М.В.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки підприємства

Львівського національного університету імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1089-1217>

Драб О.Р.

студентка

Львівського національного університету імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8668-3088>

Garasymliuk Mariia

Candidate of Economic Sciences,

Associate Professor of the Department of Business Economics

Ivan Franko National University of Lviv

Drab Olesia

Student

Ivan Franko National University of Lviv

УМОВИ ДОСТУПУ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ ДО РИНКУ ЄС У КОНТЕКСТІ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз механізмів доступу українського бізнесу до ринку Європейського Союзу в контексті реалізації Угоди про асоціацію. Розглянуто формальні аспекти економічної інтеграції, зокрема скасування митних тарифів та лібералізацію торгівлі послугами. Акцентовано на необхідності гармонізації національного законодавства з асquis ЄС у сферах технічного регулювання, санітарних заходів та конкуренції. Визначено ключові перешкоди: недостатню адаптацію до стандартів ЄС та складність адміністративних процедур. Досліджено специфіку експортної діяльності в умовах воєнного стану, враховуючи тимчасове скасування тарифів і перспективи угоди АСAA. За результатами системного та порівняльно-правового аналізу обґрунтовано рекомендації для органів влади та бізнес-структур щодо коригування євроінтеграційної політики та стратегій виходу на європейський ринок.

Ключові слова: Угода про асоціацію, Європейський Союз, доступ до ринку, український бізнес, європейська інтеграція, торговельні бар'єри, гармонізація законодавства, технічні регламенти, конкурентоспроможність, воєнний стан.

Вступ та постановка проблеми. Україна, здійснюючи стратегічний курс на повномасштабну європейську інтеграцію, стикається з низкою складних викликів, пов'язаних із практичною реалізацією потенціалу, закладеного в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Попри формальне відкриття ринків та створення зони вільної торгівлі, реальний доступ українських суб'єктів господарювання до єдиного економічного простору ЄС залишається обмеженим. Ключовою проблемою є істотний розрив між законодавчо закріпленими можливостями та їх практичною реалізацією українським бізнесом, зумовлений комплексом економічних, нормативно-правових та інституційних бар'єрів. До таких бар'єрів належать неповна гармонізація українського законодавства з вимогами асquis ЄС, складність процедур підтвердження відповідності продукції європейським стандартам, неефективність деяких внутрішніх інституцій, а також недостатній рівень обізнаності та ресурсної забезпеченості самих підприємств для адаптації до нових

умов. Ця проблема посилюється в умовах повномасштабної російської агресії, яка вносить суттєві корективи в економічні процеси та пріоритети євроінтеграції, одночасно відкриваючи нові можливості в рамках тимчасових захисних механізмів, запроваджених ЄС. Таким чином, виникає нагальна потреба у глибокому дослідженні реальних, а не номінальних умов доступу, виявленні найсуттєвіших перешкод та розробці механізмів їх подолання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика доступу українського бізнесу до єдиного ринку ЄС після підписання та імплементації Угоди про асоціацію активно досліджується вітчизняними й іноземними науковцями. Значна частина робіт присвячена аналізу правових механізмів дії Глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі (DCFTA) та оцінці ефективності нормативного наближення до асquis ЄС. Значну частину робіт присвячено аналізу правових механізмів дії Глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі (DCFTA) та оцінці ефективності нормативного наближення до асquis ЄС [9].

Зокрема, К. О. Нечипорук та Р. І. Щерба наголошують, що саме гармонізація законодавства є ключовою умовою доступу українських товарів і послуг на європейський ринок, адже визначає технічні вимоги, процедури сертифікації та правила взаємного доступу до ринків [2].

Г. Трипольська та Г. Рябцев у звіті Українського центру європейської політики підкреслюють, що, попри розширення торговельних можливостей, низька інституційна спроможність державних органів та недостатня ефективність системи технічного регулювання гальмують освоєння переваг Угоди про асоціацію [1]. Подібні висновки містяться у звітах Міжнародного центру перспективних досліджень (А. Бочі, В. Філіпчук, В. Поворозник), де відзначено значний вплив нетарифних бар'єрів, зокрема технічних стандартів, вимог СФЗ, процедур державних закупівель та митного адміністрування, на динаміку торгівлі між Україною та ЄС [5].

У дослідженнях Т. Pavliuk та Yu. Polusmiak підкреслено, що адаптація українських підприємств до європейських стандартів потребує структурної модернізації виробництва, розвитку інноваційних процесів та залучення інвестицій, що є необхідною умовою підвищення конкурентоспроможності на ринку ЄС [8]. У сфері аграрного експорту, за висновками Г.-В. Штрубенхофа, найбільшими викликами залишаються вимоги щодо санітарних і фітосанітарних стандартів, які вимагають високого рівня контролю якості та значних фінансових затрат на модернізацію виробництва [6].

У працях G. Van der Loo та P. Van Elsuwege акцентується увага на тому, що Угода про асоціацію створила складну інституційну структуру взаємодії між Україною та ЄС, однак її потенціал у частині вирішення технічних бар'єрів та прискорення адаптаційних процесів використовується недостатньо ефективно [11].

Окремі дослідження зосереджені на впливі війни на торговельні відносини між Україною та ЄС. Аналітичні матеріали Українського центру європейської політики доводять, що повномасштабне вторгнення Росії спричинило логістичні колапси, руйнування інфраструктури та зростання витрат експортерів, але водночас стимулювало ЄС до запровадження безпрецедентного режиму тимчасового скасування тарифів і квот, що створило нові можливості для експортерів [1].

У сукупності попередні дослідження свідчать, що науковий дискурс здебільшого зосереджений на нормативних, технічних та інституційних бар'єрах інтеграції, тоді як комплексний вплив воєнних чинників, економічних шоків та структурних змін української економіки на реальний доступ бізнесу до ринку ЄС залишається недостатньо розкритим. Це визначає актуальність подальшого дослідження умов та механізмів доступу до ринку Європейського Союзу в сучасних умовах.

Метою статті є комплексний аналіз умов та механізмів доступу українського бізнесу до ринку Європейського Союзу в контексті реалізації Угоди про

асоціацію. Досягнення цієї мети передбачає виконання низки взаємопов'язаних завдань. По-перше, необхідно дослідити нормативно-правові засади функціонування зони вільної торгівлі, зокрема положення щодо технічного регулювання та санітарних заходів. По-друге, важливо ідентифікувати ключові бар'єри, які продовжують стримувати вихід вітчизняних підприємств на європейський ринок, серед яких регуляторні розбіжності та інституційні обмеження.

Окремим завданням є оцінка впливу воєнного стану на експортну діяльність, що включає аналіз змін у логістичних ланцюгах та ефективності тимчасових заходів лібералізації торгівлі з боку ЄС. На основі проведеного аналізу стаття спрямована на обґрунтування практичних рекомендацій для органів влади та бізнесу щодо підвищення ефективності використання інструментів євроінтеграції та адаптації до вимог європейського ринку. Методологічну основу дослідження становлять системний, порівняльно-правовий та статистичний методи, що дозволяють всебічно оцінити динаміку інтеграційних процесів.

Результати дослідження. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом створила новий формат економічної взаємодії [4], який поєднує лібералізацію торгівлі з глибоким нормативним наближенням. Формування Глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі (DCFTA) стало ключовим інструментом доступу українського бізнесу до внутрішнього ринку ЄС.

Проте, незважаючи на формальне скасування мит та квот, доступ до ринку ЄС залежить не лише від параметрів тарифної політики, а значною мірою від фактору гармонізувати значну частину технічних регламентів із відповідними директивами ЄС, що передбачено статтями 56–57 Угоди [3]. Водночас, хоча значна частина актів технічного регулювання була оновлена, інституційна спроможність органів ринкового нагляду та органів оцінки відповідності залишається недостатньою, що створює затримки у сертифікації та підвищує витрати підприємств на вихід на ринок ЄС [1; 5; 10].

Особливу роль відіграє підготовка до укладення Угоди АСАА – так званого «промислового безвізу». Її реалізація дозволить визнавати українські сертифікати в ЄС без повторних процедур, що суттєво зменшить витрати бізнесу. Процес підготовки є тривалим і передбачає кілька етапів оцінювання української інфраструктури якості (quality infrastructure) експертами місії ЄС. На сьогодні Україна вже впровадила горизонтальне та вертикальне законодавство, що відповідає європейському, однак ключовим викликом залишається практичне застосування цих норм на рівні підприємств та органів нагляду. Отримання режиму АСАА для перших трьох пріоритетних секторів (низьковольтне обладнання, електромагнітна сумісність, машини) стане сигналом довіри до української системи технічного регулювання та відкриє шлях для поширення угоди на інші промислові сектори [1].

Суттєвим бар'єром залишаються санітарні та фітосанітарні (СФЗ) вимоги, які є ключовими для української агропродовольчої продукції. Європейський Союз встановлює жорсткі стандарти безпеки харчових продуктів, ветеринарного контролю, простежуваності продукції та захисту тварин. Відповідність цим вимогам потребує модернізації виробництва, впровадження систем НАССР, оновлення лабораторного обладнання та зменшення ризиків забруднення продукції [6]. Деякі великі аграрні компанії вже адаптувалися до цих вимог, однак малі та середні підприємства мають значні труднощі через високу вартість модернізації. Нерівномірність адаптації бізнесу створює ситуацію, коли потенційні переваги доступу до ринку ЄС реалізуються лише частково.

Окремого значення набуває питання митного та податкового адміністрування. Україна взяла курс на гармонізацію митних процедур із Митним кодексом Союзу, однак процес реформування митниці залишається незавершеним. Високий рівень бюрократичних процедур, нестача цифрових рішень, недостатня інтеграція у європейські системи обміну інформацією та обмежений функціонал «єдиного вікна» ускладнюють експортні операції українських підприємств [15].

У контексті подолання логістичних бар'єрів визначальну роль відіграла Угода про вантажні перевезення автомобільним транспортом між Україною та ЄС, відома як «транспортний безвіз». Скасування необхідності отримання дозволів для українських перевізників дозволило уникнути зупинки експорту після блокування морських портів. Це рішення стало прикладом того, як кризові умови пришвидшують секторальну інтеграцію, адже спрощення адміністративних процедур у транспортній сфері де-факто включило Україну до єдиної транспортної мережі Євросоюзу (TEN-T). Подальша пролонгація цієї угоди є критичною умовою для збереження конкурентоспроможності української продукції, логістична складова у собівартості якої значно зросла через війну.

Важливим регуляторним механізмом є доступ українських компаній до ринку державних закупівель ЄС. Угода про асоціацію відкриває можливість участі в європейських тендерах за умови дотримання вимог прозорості, конкурентності та технічної відповідності. Проте, як зазначають провідні дослідники, складність процедур, мовний бар'єр та потреба у значному пакеті документів обмежують участь українських компаній у тендерах системи TED (Tenders Electronic Daily) [11]. Доступ до закупівель у ЄС створює додаткові перспективи, однак вимагає суттєвого інституційного та технологічного підсилення з боку держави.

Окремим вектором інтеграції, який набуває стратегічного значення, є входження України до Єдиного цифрового ринку ЄС. Як зазначають дослідники [7], цифрова трансформація та гармонізація законодавства у сфері електронних комунікацій, довірчих послуг та електронної комерції є передумовою для

повноцінної участі українського бізнесу в сучасних ланцюгах доданої вартості. Угода про асоціацію (Додаток XVII-3) передбачає імплементацію значного масиву актів *acquis* ЄС у цій сфері. Успішна інтеграція до цифрового ринку дозволить українським ІТ-компаніям та МСБ отримати безбар'єрний доступ до європейських споживачів, спростити транскордонні операції та знизити адміністративні витрати.

Окрім торгівлі товарами, критично важливим елементом економічної інтеграції є лібералізація торгівлі послугами. Угода про асоціацію забезпечує українським компаніям доступ до ринку послуг ЄС у таких секторах, як транспортні, телекомунікаційні, фінансові та поштові послуги. Особливу динаміку демонструє експорт комп'ютерних та інформаційних послуг, який навіть в умовах війни залишається одним із основних джерел валютних надходжень. Це свідчить про структурну трансформацію українського експорту в бік продуктів з вищою доданою вартістю. Важливим кроком у цьому напрямі є надання Україні режиму внутрішнього ринку в секторі роумінгу (*Roam-like-at-home*), що не лише спрощує комунікацію для бізнесу, але й інтегрує телекомунікаційний простір України в загальноєвропейський.

Важливим аспектом також є оцінка впливу вступу України на економіку самого Євросоюзу. Згідно з аналітичними звітами [13], інтеграція України здатна забезпечити значну додану вартість для економіки ЄС, зокрема у сферах енергетики, сільського господарства, «зеленої» металургії та критичних матеріалів. Український бізнес може стати ключовим елементом у забезпеченні стратегічної автономії Європи, заміщуючи російські та китайські ланцюги постачання. Це змінює парадигму сприйняття України з «реципієнта допомоги» на «партнера, що посилює конкурентоспроможність ЄС».

Водночас Європейський зелений курс формує нові вимоги для українських експортерів, що стосуються декарбонізації, енергоефективності та екологічних стандартів виробництва. Із запровадженням Механізму коригування вуглецевого кордону (СВАМ) українські підприємства в енергоємних секторах (металургія, цемент, хімічна промисловість) отримують додаткові фінансові та технологічні виклики, адже вуглецевий слід продукції стане важливим фактором конкурентоспроможності [1; 14]. Це потребує переходу до низьковуглецевих технологій, що, своєю чергою, вимагає значних інвестицій.

У цьому контексті важливою передумовою успішного виходу на ринок ЄС є доступ українського малого та середнього бізнесу (МСБ) до фінансових інструментів та консультативної підтримки Євросоюзу. Приєднання України до програми ЄС «Єдиний ринок» (*Single Market Programme*) із бюджетом 4,2 млрд євро відкриває нові можливості для вітчизняних підприємств. Ця програма спрямована на підвищення конкурентоспроможності бізнесу, забезпечення захисту прав споживачів та підтримку

стійкості ланцюгів постачання. Участь у таких програмах дозволяє українським компаніям не лише залучати грантові кошти на модернізацію, але й інтегруватися у європейські бізнес-кластери, знаходити партнерів та отримувати доступ до технологій, необхідних для дотримання високих стандартів ЄС.

Повномасштабна війна суттєво змінила логіку торговельних відносин між Україною та ЄС. З одного боку, Європейський Союз запровадив тимчасове скасування мит та квот на українські товари, що створило додаткові можливості для експортерів і компенсувало частину втрат, спричинених військовими діями [1]. З іншого боку, війна спричинила руйнування логістичних шляхів, скорочення виробничих потужностей, порушення ланцюгів постачання та масовий дефіцит кадрів, що суттєво обмежує здатність підприємств забезпечувати стабільний експортний потенціал. Незважаючи на складнощі, агресія Росії стала каталізатором посилення політичної підтримки ЄС та подальшого поглиблення економічної інтеграції України з європейським ринком [12; 16].

У цілому результати аналізу свідчать, що доступ українського бізнесу до внутрішнього ринку ЄС залишається складним багаторівневим процесом, який залежить від правових, технічних, інституційних та економічних факторів. Формальне відкриття ринку створює лише передумови, а реальна інтеграція потребує адаптації бізнесу до європейських стандартів, модернізації виробництва, підвищення інституційної спроможності держави та забезпечення конкурентних переваг в умовах зростаючих екологічних і технологічних вимог.

Висновки. Проведене дослідження дозволило всебічно оцінити умови доступу українського бізнесу до ринку Європейського Союзу в контексті реалізації Угоди про асоціацію. Встановлено, що формальне відкриття ринку та запровадження режиму вільної торгівлі створили сприятливі можливості для зростання українського експорту, проте їх практична реалізація значною мірою залежить від

здатності підприємств відповідати вимогам європейського законодавства, технічних регламентів та процедур сертифікації. Нетарифні бар'єри, зокрема у сферах технічного регулювання та санітарних і фітосанітарних заходів, залишаються ключовими факторами, що стримують повноцінну інтеграцію української продукції на європейський ринок.

Проаналізовано вплив повномасштабної війни на торговельні можливості українського бізнесу. Встановлено, що тимчасове скасування мит і квот з боку ЄС сприяло збереженню експортних потоків, однак логістичні обмеження, зростання транспортних витрат, руйнування інфраструктури та кадровий дефіцит значно ускладнили доступ підприємств до ринку ЄС. Попри це, війна стала каталізатором посилення економічної співпраці з ЄС та пришвидшення адаптаційних процесів, зокрема у сфері технічного регулювання та енергетичної політики.

Результати дослідження підтверджують, що подальше поглиблення інтеграції України з внутрішнім ринком ЄС потребує комплексного зміцнення національної системи технічного регулювання, модернізації виробництва, розбудови інфраструктури контролю якості та активного впровадження європейських стандартів. Особливої актуальності набувають питання підготовки до запровадження механізму СВМ та виконання вимог Європейського зеленого курсу, які формуватимуть конкурентні умови для українського експорту у середньо- та довгостроковій перспективі.

Узагальнюючи результати, можна стверджувати, що ефективний доступ українських підприємств до ринку ЄС потребує одночасного розвитку інституційної спроможності держави, покращення регуляторного середовища та активної трансформації бізнес-процесів на рівні підприємств. Реалізація цих завдань сприятиме повнішому використанню потенціалу Угоди про асоціацію та розширенню економічних можливостей України в європейському інтеграційному просторі.

Список використаних джерел:

1. Інтеграція України до внутрішнього ринку ЄС в умовах війни: виклики та можливості / за заг. ред. Г. Трипольської, Г. Рябцева ; Український центр європейської політики. Київ, 2023. 88 с. URL: https://ucerp.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/zvit_internmarket_2023_ukr.pdf
2. Нечипорук К. О., Щерба Р. І. Угода про асоціацію України та ЄС: процес укладення угоди та його наслідки для України. *Вісник економіки*. 2018. № 3. С. 20–27. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_3_2018ua/3.pdf
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : міжнародний документ від 25.10.2022 № 984_011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/ed20221025#Text
4. Угода про асоціацію : офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>
5. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у торговельній та бюджетно-податковій сферах / А. Бочі, В. Філіпчук, В. Поворозник та ін. ; Міжнародний центр перспективних досліджень. 2015. 64 с. URL: https://icps.com.ua/assets/uploads/files/block_implementation_20160324.pdf
6. Штрубенхоф Г.-В. Виклики й шанси в контексті вступу України до ЄС : агрополітичний звіт APD/APB/01/2024. Київ : Німецько-український агрополітичний діалог, 2024. 33 с. URL: https://www.apd-ukraine.de/fileadmin/user_upload/Agrarpolitische_Berichte/APD_Strubenhoff_UA.pdf
7. Лола Ю. Ю., Михайленко Д. Г., Болотна О. В., Дячек В. В. Інтеграція України до Єдиного цифрового ринку ЄС. *Проблеми економіки*. 2024. № 4. С. 64–70. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2024-4_0-pages-64_70.pdf

8. Pavliuk T., Polusmiak Yu., Onyshchenko O. Strategic restructuring of Ukrainian enterprises: innovation, EU standards and venture financing as key drivers for European market integration. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2025. Vol. 11. No. 3. P. 409–417. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2025-11-3-409-417>
9. Kravchuk A., Popovych Z. The expected impact of the EU-Ukraine Association Agreement. Amsterdam : Transnational Institute, 2016. 20 p. URL: https://www.tni.org/files/publication-downloads/online_tni_issue_brief_ukraine.pdf
10. Report on implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union for 2024. 2024. 144 p. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit-Ugoda-pro-asotsiatsiyu-EN.pdf>
11. Van der Loo G., Van Elsuwege P. The EU–Ukraine Association Agreement after Ukraine’s EU membership application: Still fit for purpose. 2022. 12 p. URL: https://d1xp398qalq39s.cloudfront.net/content/PDF/2022/Ukraine_DP.pdf
12. Vnuchko S., Skoryk M. Labour standards regulations in EU and Ukraine. Kyiv : Ukrainian National Platform of the Eastern Partnership Civil Society Forum, 2021. 63 p. URL: http://eap-csf.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/Labor_WG5_2021_eng.pdf
13. Akhvlediani T., Movchan V. The impact of Ukraine’s accession on the EU’s economy: The value added of Ukraine. Tallinn : International Centre for Defence and Security, 2024. 42 p. URL: https://cdn.ceps.eu/wp-content/uploads/2024/03/ICDS_Policy_Paper_The_Impact_of_Ukraines_Accession.pdf
14. Petrov R. Peculiarities of a transposition of “an acquis” of the EU in the legal system of Ukraine: Energy and customs sectors. *Lex Portus*. 2020. № 2 (22). P. 42–57. DOI: <https://doi.org/10.26886/2524-101X.2.2020.3>
15. The association agreement between Ukraine and the EU: projected consequences for Ukraine's foreign trade. *Economy, finance, management: world problems and development prospects*. 2024. P. 329–343. URL: https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2024/04/ISG.2024.MONO_.ECON_.1.9.1.pdf
16. Russian aggression in Ukraine and the EU response in the wider geopolitical context (EU enlargement, energy security, post-war reconstruction) : background material. EU Speakers Conference, 2023. 9 p. URL: <https://parleu2022.cz/wp-content/uploads/2023/04/EUSC-Background-reading-Session-I.pdf>

References:

1. Trypolska, H., & Riabtsev, H. (Eds.). (2023). Intehratsiia Ukrainy do vnutrishnoho rynku YES v umovakh viiny: vyklyky ta mozhlyvosti [Ukraine's Integration into the EU Internal Market in Wartime: Challenges and Opportunities]. *Ukrainian Centre for European Policy*. Available at: https://ucep.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/zvit_internmarket_2023_ukr.pdf
2. Nechyporuk, K. O., & Shcherba, R. I. (2018). Uhoda pro asotsiatsiiu Ukrainy ta YES: protses ukladennia uhody ta yoho naslidky dlia Ukrainy [The Association Agreement between Ukraine and the EU: The Process of Concluding the Agreement and Its Consequences for Ukraine]. *Visnyk ekonomiky*, no. 3, pp. 20–27. Available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_3_2018ua/3.pdf
3. Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part: international document of 25.10.2022 No. 984_011 (2022). Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/ed20221025#Text
4. Association Agreement: Official web portal of the Cabinet of Ministers of Ukraine (n.d.). Available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>
5. Bochi, A., Filipchuk, V., Povoroznyk, V., et al. (2015). Implementatsiia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YES u torhivelni ta biudzhethno-podatkovii sferakh [Implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU in Trade and Fiscal Spheres]. *International Centre for Policy Studies*. Available at: https://icps.com.ua/assets/uploads/files/block_implementation_20160324.pdf
6. Strubenhoff, H.-W. (2024). Vyklyky y shansy v konteksti vstupu Ukrainy do YES: ahropolitychnyi zvit APD/APB/01/2024 [Challenges and Opportunities in the Context of Ukraine's Accession to the EU: Agricultural Policy Report APD/APB/01/2024]. *German-Ukrainian Agricultural Policy Dialogue*. Available at: https://www.apd-ukraine.de/fileadmin/user_upload/Agrarpolitische_Berichte/APD_Strubenhoff_UA.pdf
7. Lola, Yu. Yu., Mykhailenko, D. H., Bolotna, O. V., & Diachek, V. V. (2024). Intehratsiia Ukrainy do Yedynoho tsyfrovoho rynku YES [Ukraine's Integration into the EU Single Digital Market]. *Problemy ekonomiky*, no. 4, pp. 64–70. Available at: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2024-4_0-pages-64_70.pdf
8. Pavliuk, T., Polusmiak, Yu., & Onyshchenko, O. (2025). Strategic restructuring of Ukrainian enterprises: innovation, EU standards and venture financing as key drivers for European market integration. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 11, no. 3, pp. 409–417. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2025-11-3-409-417>
9. Kravchuk, A., & Popovych, Z. (2016). The expected impact of the EU-Ukraine Association Agreement. *Transnational Institute*. Available at: https://www.tni.org/files/publication-downloads/online_tni_issue_brief_ukraine.pdf
10. Report on implementation of the Association Agreement between Ukraine and the European Union for 2024 (2024). Available at: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit-Ugoda-pro-asotsiatsiyu-EN.pdf>
11. Van der Loo, G., & Van Elsuwege, P. (2022). The EU–Ukraine Association Agreement after Ukraine’s EU membership application: Still fit for purpose. Available at: https://d1xp398qalq39s.cloudfront.net/content/PDF/2022/Ukraine_DP.pdf
12. Vnuchko, S., & Skoryk, M. (2021). Labour standards regulations in EU and Ukraine. *Ukrainian National Platform of the Eastern Partnership Civil Society Forum*. Available at: http://eap-csf.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/Labor_WG5_2021_eng.pdf

13. Akhvlediani, T., & Movchan, V. (2024). The impact of Ukraine's accession on the EU's economy: The value added of Ukraine. *International Centre for Defence and Security*. Available at: https://cdn.ceps.eu/wp-content/uploads/2024/03/ICDS_Policy_Paper_The_Impact_of_Ukraines_Accession.pdf
14. Petrov, R. (2020). Peculiarities of a transposition of "an *acquis*" of the EU in the legal system of Ukraine: Energy and customs sectors. *Lex Portus*, no. 2 (22), pp. 42–57. DOI: <https://doi.org/10.26886/2524-101X.2.2020.3>
15. The association agreement between Ukraine and the EU: projected consequences for Ukraine's foreign trade (2024). *Economy, finance, management: world problems and development prospects*, pp. 329–343. Available at: https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2024/04/ISG.2024.MONO_.ECON_.1.9.1.pdf
16. Russian aggression in Ukraine and the EU response in the wider geopolitical context (EU enlargement, energy security, post-war reconstruction): background material (2023). *EU Speakers Conference*. Available at: <https://parleu2022.cz/wp-content/uploads/2023/04/EUSC-Background-reading-Session-I.pdf>

CONDITIONS FOR ACCESS OF UKRAINIAN BUSINESS TO THE EU MARKET IN THE CONTEXT OF THE ASSOCIATION AGREEMENT

Summary. The presented research paper is dedicated to a complex and systematic analysis of the conditions, mechanisms, and dynamics of Ukrainian business access to the European Union internal market within the context of the Association Agreement implementation. The study primarily focuses on the Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA), which serves as the core economic component of the Agreement. The article thoroughly examines the formal and institutional aspects of economic integration, including the schedule for the elimination of customs tariffs, quota administration, and the liberalization of trade in services. Special emphasis is placed on the necessity and complexity of harmonizing Ukrainian national legislation with the requirements of the *EU acquis*, particularly in critical spheres such as technical regulation, sanitary and phytosanitary (SPS) measures, public procurement systems, and competition protection policies. Based on the conducted analysis, the author identifies and classifies the main barriers hindering the full realization of the Agreement's potential. Among the key obstacles identified are the insufficient level of adaptation of Ukrainian production facilities to European quality and safety standards, the complexity of administrative procedures for obtaining certificates of conformity, and the general need to increase the competitiveness of domestic enterprises. The research also highlights the issue of non-tariff barriers that continue to exist despite the formal liberalization of trade. A significant part of the work is devoted to investigating new challenges and opportunities that have arisen under the conditions of martial law in Ukraine. The article analyzes the impact of the full-scale invasion on export logistics and supply chains. It specifically evaluates the effectiveness of the European Union's temporary measures, such as the suspension of all import duties (Autonomous Trade Measures) and the "Solidarity Lanes" initiative. Furthermore, the prospects of implementing the Agreement on Conformity Assessment and Acceptance of Industrial Products (ACAA), also known as the "industrial visa-free regime," are discussed as a strategic step for future integration. The methodological basis of the study relies on a systemic approach, the comparative-legal method to analyze regulatory discrepancies, and economic modeling to assess the impact of trade liberalization on specific sectors. The scientific novelty of the work lies in its comprehensive approach to assessing the effectiveness of the Association Agreement instruments, taking into account the unprecedented current geopolitical context and force majeure circumstances. The practical value of the results is significant for state authorities in terms of adjusting the European integration policy and for business representatives in developing adaptive strategies for entering and expanding their presence in the EU market.

Keywords: Association Agreement, European Union, Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA), market access, Ukrainian business, European integration, trade barriers, harmonization of legislation, technical regulations, competitiveness, martial law, ACAA agreement.

Стаття надійшла: 13.11.2025

Стаття прийнята: 05.12.2025

Стаття опублікована: 30.12.2025